ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра спортивного туризму

Курах О.С.

Розвиток екстремальних різновидів спортивно-оздоровчого туризму

Лекція з навчальної дисципліни

„Організація СОТ ”

Для студентів спеціальності 242 Туризм

(спеціалізація «Туризм»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри

спортивного туризму

„4” вересня 2018 р. протокол № 1

Зав.каф _____А.О.Кухтій

Розвиток екстремальних різновидів спортивно-оздоровчого туризму

1. Поняття про екстремальні розваги
2. Польоти на повітряних кулях. Парашутизм. Повітроплавання в Україні
3. Сплави по річках
4. Сафарі

1. Поняття про екстремальні розваги

Україна зі своїм ресурсним потенціалом є країною майже безмежних можливостей для організації активного й екстремального відпочинку. Екстремальні розваги – це нова конкурентна перевага для будь-якого туристичного місця або маршруту. В Україні є багато варіантів для розвитку таких напрямків, однак на сьогодні вони знаходяться, переважно, в стані перспективних розробок.

Обираючи місце для відпочинку, туристи замислюються не тільки про певні визначні місця, побутові зручності, а і про те, чим можна буде зайнятися у вільний час, які пропонуються розваги. Якщо є можливість вибору (особливо для людей молодших вікових груп), то до уваги беруться не лише особливості клімату, наявність цікавих для огляду об'єктів, але й можливості для активних форм відпочинку.

Формуванням попиту на екстремальні розваги є, по-перше, бажання туристів, по-друге, це елемент новизни, по-третє, екстремальні види спорту максимальна сприяють зняттю стресу і викиду надлишку енергії, яка найбільш характерна для людей середнього віку.

Відомо, що багато сучасних туристів люблять подорожі з елементами екстріму. Це можна пояснити багатьма причинами: одні віддають данину моді, шукають нові шляхи самовираження, інші, і таких більшість, - прагнуть позбутись щоденних навантажень й одержати свою дозу адреналіну. Екстрімом для людини може бути будь-який вид діяльності, не звичний для неї, відмінний від звичайного способу життя, такий що викликає

сплеск емоцій, своєрідний позитивний стрес (для певних категорій людей екстремальними є навіть поїздки верхи на конях або польоти на аеропланах чи малих літаках). Активний відпочинок - один із найліпших способів зняття напруги.

Організацією екстремальних турів можуть займатися приватні підприємці, невеликі компанії, спортивні федерації. А їхніми агентами, що працюють безпосередньо із клієнтурою, можуть стати готелі, турфірми приватні підприємці. Саме так організований цей бізнес у світі. В Україні туроператорам важко залучати закордонних туристів через недоліки в роботі готелів, ресторанів і організації системи розваг, а це і є головною проблемою.

Багато екстремальних розваг - це також захопливе видовище, за яким спостерігає той, хто сам не зважується на екстрім.

Кількість туристів, які цікавляться екстремальними розвагами, точно оцінити неможливо. Але з публікацій, присвячених даній тематиці, відомо що у Європі близько 30% відпочиваючих хоча б один раз у тиждень виїжджають на джип-сафарі, рафтинг, екскурсію на яхті тощо. З економічним розвитком суспільства збільшується кількість видів відпочинку (в тому числі й екстремального), а також число бажаючих урізноманітнити дозвілля незвичайними враженнями.

2) Польоти на повітряних кулях. Парашутизм. Повітроплавання в Україні

Одним із видів екстремального туризму є польоти на повітряних кулях. Цей вид відпочинку вважається надзвичайно романтичним і видовищним і одночасно не пов’язаний з серйозним ризиком для життя та здоров’я людей. Але в той час як у багатьох країнах повітроплавання вже приносить чималі доходи суб'єктам бізнесу, в Україну тільки приходить усвідомлення такої можливості та створюються певні початкові організаційні умови.

Повітроплавання вважається витратним і коштовним заняттям, як і майже всі види екстремального туризму. Вартість однієї повітряної кулі у

середньому $30 тис. Половина цієї суми припадає на оболонку, що розрахована на 300 годин польотів. Тобто за один двогодинний політ амортизується $100 вартості оболонки. Собівартість двогодинного польоту на повітряній кулі в Україні становить приблизно $280 за один політ. На сьогодні цю послугу можна придбати за $350.

Бізнес на повітряних кулях можна розвивати у двох напрямках: туристичному й рекламному. На даний момент головні дивіденди повітроплавці отримують саме від останнього. Вільне повітроплавання використовується в туристичних цілях, але тепер ця ніша не зайнята й дуже приваблива для інвестицій.

Для розвитку вільного туристичного повітроплавання в Україні є всі необхідні передумови, насамперед природні. Перспективними вважаються такі місця, як Крим, Карпати, міста Київ і Львів, які є красивими історичними місцями, Кам'янець-Подільський (з можливістю прольоту під мостом), Асканія-Нова тощо. На сьогодні в Україні є 20 повітряних куль (для порівняння: у Німеччині - 6000, у Голландії - 400, у Росії - 370).

З початком розвитку повітроплавання в Україні вироблялися невеликі кулі, які можна використати як у спорті, так і в туризмі. Але практика західних країн свідчить, що також необхідно мати більші аеростати місткістю не менше 6-8 чоловік, що дасть можливість знизити вартість екскурсії з $350 за один двогодинний політ до $100 [3].

За оцінками В. Гардашника, для забезпечення туристичних потреб в Україні повинно бути щонайменше 170-180 повітряних куль, тобто в 9 разів більше, ніж є на сьогодні. У кожному регіоні бажано мати свою команду повітроплавання й мінімум 2-3 аеростати. Тепер повітряні кулі доступні лише в Києві, Феодосії й Львові. Необхідно налагодити й організаційну роботу. На даний момент турист недостатньо проінформований про те, де можна отримати цю послугу. А звертатися можна лише до Федерації повітроплавання та її філій, тому що на планову основу (коли організацією турів займаються туристичні компанії) цей бізнес, на жаль, поки не

поставлений. Однак перший крок повинні зробити турфірми, тому що саме вони мають працювати з клієнтами й продавати послуги в пакеті.

Стрибки з парашутом - відпочинок для екстремальних туристів з гарною фізичною підготовкою. Цей вид екстріму так само, як і повітроплавання, перебуває на початковій стадії розвитку в Україні. За оцінками О. Мартиновського, парашутний бізнес в Україні має велике майбутнє завдяки зростаючому інтересу не тільки з боку спортсменів, але і туристів-екстремалів. Однак для того, щоб здійснити стрибок з парашутом, необхідно витримати ряд умов: турист повинен мати добрий стан здоров'я (не допускаються до стрибків люди зі слабкою серцево-судинною системою), він повинен отримати інструктаж від тренера-професіонала а також бути поінформований про правила поведінки і можливі ускладнення при приземленні.

Є два головних напрямки розвитку парашутного туризму - стрибки для спортсменів і стрибки для аматорів (туристів). Для тих і для інших (особливо іноземців) пропозиція такої послуги в Україні буде дуже привабливою внаслідок конкурентної ціни в порівнянні із західноєвропейськими країнами. Більшу частину прибутку від експлуатації дропзон (місце для стрибків) приносять стрибки для починаючих парашутистів, такі як "тандем" (стрибок разом з інструктором), а також стрибки з можливістю відеозйомки.

На сьогодні в Україні існує всього 4 великих дропзони: "Чайка" і "Бородянка" (під Києвом), "Авіа-Союз" (Травневе, Дніпропетровська обл.), Сєвєродонецьк Луганської області (для порівняння, на території Великобританії функціонує до 60 дропзон). Через відносно високу вартість стрибків з парашутами нові дропзони вигідно будувати у великих містах із платоспроможним населенням (Донецьк, Львів, Одеса та інші), а також курортних зонах - місцях зосередження туристів (Крим, Чорноморське узбережжя). За рахунок цінової переваги Україна могла б скласти конкуренцію країнам з більш розвиненими традиціями парашутного спорту. Значними темпами зростають інвестиції в даний бізнес на території Росії.

Головною проблемою розвитку парашутизму є те, що на сьогодні - один з найдорожчих видів спорту. Парашутна система коштує $3-5 тис. (без вартості екіпірування парашутиста), крім того, не вистачає кваліфікованих інстукторів, пілотів, літаків, невеликих аеродромів і полів для приземлення.

3. Сплави по річках

Сплави по ріках - це один з видів спорту, що плавно переходить в екстремальний відпочинок - сплави по ріці на спеціальних плавзасобах (рафтах, байдарках, катамаранах) в Україні мають перспективне майбутнє широко використовуватись у плані надання туристичних послуг. Україна покрита густою мережею більших і малих, рівнинних і гірських рік. Це дає можливість активно розвивати в нас водний туризм, а багатство рекреаційних ресурсів та історико-культурна спадщина дозволяє туристам вибрати маршрут сплавів. Рівнинні ріки без крутих порогів і водоспадів (Десна, Дністер, Сіверський Донець, Псел, Ворскла) ідеально підходять для організації спокійних сплавів для новачків і сімейного відпочинку на природі. Для більш активного сплаву підійде Південний Буг, що має нескладні водні перешкоди - пороги й перекати. Для найбільш сміливих - спортивні сплави по гірських ріках Карпат (Черемош, Прут, Тиса, та ін.). Тривалість сплавів коливається від дводенних турів вихідного дня до двотижневих .

Під впливом західної туристичної культури річковий сплав почали ототожнювати зі словом "рафтинг", але рафтинг - це лише вид сплаву, здійснюваного по бурхливій ріці на рафтах (надувних човнах). На рафтах в Україні здійснюється тільки близько 10% сплавів (рафтинг більше популярний на закордонних курортах). У нас для сплавів використають в основному спеціальні катамарани й байдарки.

Водний туризм в Україні завойовує все більшу популярність, з кожним роком з'являються нові маршрути сплавів. Але, незважаючи на цю

тенденцію, ще є більші можливості для росту. Існуючий природний потенціал використається далеко не на повну потужність - максимум на 10%.

Водний туризм потребує набагато менших інвестицій, ніж інші екстремальні види. Вартість катамарана $600-1000, тримісної байдарки - $300-400. Сплави, відповідно, також доступні більшому колу туристів, вартість триденного сплаву, включаючи прокат плавзасобів і туристичного спорядження, харчування, екскурсійне й інструкторське обслуговування, в Україні коливається від $30 до 50.

Однак і у водному бізнесі існують свої особливості. По-перше, використовувані при сплавах плавзасоби повинні відповідати високим стандартам якості й безпеки, особливо якщо мова йде про непідготовлених туристів без досвіду керування такими засобами. Головна проблема сучасних українських сплавів саме у використанні деякими операторами неякісних туристичних плавзасобів.

По-друге, бізнес, створений тільки на базі водного туризму, буде мати яскраво виражену сезонність. Водні розваги - ледве не єдиний вид відпочинку, характерний тільки для літнього сезону.

4. Сафарі

Сучасне уявлення туристів про сафарі відрізняється від традиційного. Наприкінці XIX - початку XX ст. сафарі означало полювання на африканських диких звірів. З появою цифрової фото - і відеоапаратури зростають інтерес і можливості якісного документування об’єктів навколишнього світу та живої природи, насамперед. Тому у сучасному суспільстві багатьох туристів приваблює ідея не лише власне звичайного полювання, а фотополювання із застосуванням сучасної техніки.

Організація сафарі можлива в тих країнах, де ще можна побачити природу в її первісному вигляді. Досвід діяльності деяких африканських країн вражає, оскільки там це один із найбільш прибуткових для організаторів і привабливих для туристів видів відпочинку. У багатьох

національних природних парках на вибір любителів сафарі пропонуються тури за ціною від $20 до $150 з людини.

В Україні налічується 17 природних, 4 біосферних заповідники і 12 національних природних парків, у яких дика природа перебуває під охороною держави. Серед них - найбільший заповідник у Європі - Асканія-Нова, у якому можна побачити тварин представників майже всіх континентів планети. Саме тут пропонується єдиний в Україні тур-сафарі - 2,5-годинна екскурсія з можливістю сфотографуватися на фоні тварин.

В інші ж заповідники й природні парки вхід для туристів-натуралістів закритий. Це пояснюється тим, що одержання дозволу на організацію туризму на природоохоронній території пов'язане з труднощами бюрократичного характеру. Крім того, при організації сафарі справді необхідно забезпечити максимально дбайливе ставлення до природи. Але, з іншого боку, у багатьох країнах організація сафарі налагоджена так, що за рахунок коштів, отриманих від тур-сафарі, можна організувати збереження й відновлення навколишнього середовища

Розглядаючи екстремальний туризм у масштабі України, слід згадаймо і деякі регіональні аспекти. На нашу думку, перспективними районами для розвитку екстрім-туризму є Українські Карпати і Передкарпаття. Місцями розвитку сафарі (фотополювання) в регіоні можуть бути: національний природний парк Вижницький, національний природній парк Гуцульщина а також Карпатський біосферний заповідник. Повітроплавання перспективно розвивати в районі каньйоноподібної долини середньої течії р. Дністер з чудовими краєвидами історичних місць Хотинської та Кам'янець-Подільської фортець.

На території України є достатньо сприятливі умови і ресурси для розвитку екстремального відпочинку. Але низький рівень розвитку туристичної інфраструктури і соціальних стандартів населення призвів до того, що екстремальний туризм у нас у своєму розвитку відстає від загальносвітових тенденцій. За оцінками багатьох вітчизняних спеціалістів,

існує великий потенціал екстремального туризму, який можна буде розкрити з загальним соціально-економічним розвитком держави.

На сьогодні важко визначити загальну кількість екстремальних видів туризму. Це зумовлено широким підходом до впровадження екстремальних розваг в різних сферах людської діяльності. В Україні перспективним вважається розвиток таких видів екстремального туризму, як польоти на повітряних кулях, парашутизм, спелеологія, різні види сафарі та рафтинг.

При організації та проведенні екстрім-турів виникає значна потенційна небезпека для життя і здоров'я учасників. Важливою проблемою розвитку екстремальних видів відпочинку є забезпечення цього виду діяльності висококваліфікованими спеціалістами-професіоналами з попереднім досвідом роботи. Доцільно було би залучати до організації цього виду бізнесу колишніх спортсменів і військовослужбовців для того, щоб звести ризики, які неодмінно виникають при будь-якому з перерахованих видів, до мінімуму.

Рекомендована література:

1. https://buklib.net/books/32497/
2. Проблеми географії та менеджменту туризму Явкін В.Г., Руденко В.П., Король О.Д. та ін. – Чернівці: Рута, 2006. – 260с.
3. Стрелец В.Г., Алфимов Н.Н., Белоусов В.В. Туризм и здоровье. - Л.: Знание, 1982. - 32 с